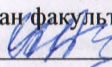
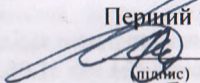

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ, ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ТА МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра економічної теорії і суспільних наук

ПОГОДЖЕНО
Декан факультету агротехнологій

Антоніна ДРОБІТЬКО
(підпис)
« 04 » 09 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО
(підпис)
« 05 » 09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

освітньо-професійна програма «Геодезія та землеустрій»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1-го року
очної (денної) форми навчання
на 2023-2024 навчальний рік

Освітній ступінь Магістр
Галузь знань 19 Архітектура та будівництво
Спеціальність 193 Геодезія та землеустрій

Мова викладання – українська

Миколаїв
2023

Робоча програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій» підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 193 Геодезія та землеустрій галузі знань 19 Архітектура та будівництво, затвердженої Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.02.2023 р. (протокол № 7).

Розробник програми: Мірошкіна Н.В., кандидат філософських наук, доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри економічної теорії і суспільних наук, протокол №1 від 31.08.2023 року.

Завідувач кафедри
д-р екон. наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 1 від 01.09.2023 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

30.08.23

1. Анотація

Підготовка майбутніх фахівців передбачає розвиток у них сучасної культури наукового мислення, формування цілісного погляду на основні проблеми, що виникають у процесі їхньої фахової діяльності, крізь призму науки, в тому числі в контексті її історичного розвитку, світоглядно-методологічних засад, соціокультурних підвалин, методичних та парадигмальних концептів сучасного наукового пізнання.

З огляду на зазначене змістом курсу «Філософія науки» є вивчення історії та структури науки; сутності і особливостей, форм, методів наукового пізнання; механізмів розвитку наукового знання, функціонування та зміни наукових теорій; з'ясування ролі, місця та функцій науки в сучасному світі. Особлива увага приділяється розгляду науки як феномену культури в контексті її філософської рецепції.

Це знаходить втілення в складових змісту даного курсу, що мають своїм призначенням аналіз філософії науки як особливої галузі знання; її методологічних, структурних, світоглядно-ціннісних засад, розгляд суті та особливості наукового пізнання.

Мета дисципліни: розвиток у майбутніх фахівців сучасної культури наукового мислення, формування у них цілісного погляду на основні проблеми науки в контексті її історичного розвитку, світоглядно-методологічних засад, соціокультурних підвалин, методичних та парадигмальних концептів сучасного наукового пізнання.

Завдання дисципліни:

- 1) з'ясувати сутність науки як феномену культури, її структуру, функції, роль і місце в житті суспільства та людини;
- 2) опанувати закономірності розвитку науки, механізмів формування того чи іншого типу раціональності та природу її зміни;
- 3) вивчити особливості, форми та методи наукового пізнання;
- 4) засвоїти основні засади методології і методики сучасного наукового дослідження в сфері аграрного виробництва;
- 5) оволодіти знаннями щодо наукової творчості, свободи і відповідальності (професійної, соціальної, моральної) вченого за її результати;
- 6) вивчити головні вимоги етики науки, проведення наукової дискусії.

SUMMARY

Preparation of future professionals provides for Development in Modern Culture which scientific thinking, Formation system view at problems of science in the context of historically its development, world outlook and methodological bases sociocultural prerequisites, methodological and paradigmatic concepts of scientific knowledge.

In connection with the Contents of the course "Philosophy of Science" covers study of history and structure of science; Essence and Features, forms, methods of

scientific cognition; mechanisms of development of scientific knowledge, functioning and changes in theories; defining the role, place and functions of science in the modern world.

Particular attention is paid to the consideration of science as a cultural phenomenon in the context of its philosophical reception.

It is embodied in the components of the course content with their purpose analysis philosophy of science as a special branch of knowledge; its methodological, structural, ideological and axiological principles and features of the merits of scientific knowledge.

The goal of the discipline: the development of future specialists in the modern culture of scientific thinking, the formation of a holistic view of the main problems of science in the context of its historical development, worldview and methodological foundations, socio-cultural foundations, methodological and paradigmatic concepts of modern scientific knowledge.

Tasks a course :

1) find out the essence of science as a cultural phenomenon, its structure, functions, role and place in the life of society and man;

2) to master the regularities of the development of science, the mechanisms of formation of one or another type of rationality and the nature of its change;

3) to study the features, forms and methods of scientific knowledge;

4) learn the basic principles of the methodology and methods of modern scientific research in the field of agricultural production;

5) acquire knowledge about scientific creativity, freedom and responsibility (professional, social, moral) of a scientist for its results;

6) study the main requirements of the ethics of science, conducting a scientific discussion.

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Галузь знань 19 Архітектура та будівництво

Спеціальність 193 Геодезія та землеустрій

Освітній ступінь – Магістр

Обов'язкова (вибіркова) компонента – **Обов'язкова**

Семестр – 2

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість модулів – 1

Кількість змістових модулів – 2

Загальна кількість годин – 90

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекції – 16 год. / 0, 54 кредит ECTS

Практичні заняття – 32 год. / 1,06 кредит ECTS

Самостійна робота – 42 год. / 1, 4 кредитів ECTS

Форми підсумкового контрольного заходу – **залік**.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОНП 193 «Геодезія та землеустрій».

Зміни у змістовному наповненні програми

1. Змінено форму підсумкового контролю знань (залік) відповідно до нової Освітньої програми.
2. Доповнено список рекомендованої літератури в зв'язку з необхідністю ознайомлення здобувачів з новітніми науковими публікаціями.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, філософсько-методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та дискусіях за «круглим столом», які проводять поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І

навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами у Миколаївському національному аграрному університеті СО 5.279.01-00.2020 із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувачів вищої освіти (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром.

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2669>) - лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);

- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;

- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2176/1/Filosofiya_nauky_kurs_lektsiy.pdf);

- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;

- спілкування через електронну пошту (minava7306@gmfil.com);

- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;

- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;

- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас, з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні

методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: розвиток у майбутніх фахівців сучасної культури наукового мислення, формування у них цілісного погляду на основні проблеми науки в контексті її історичного розвитку, світоглядно-методологічних засад, соціокультурних підвалин, методичних та парадигмальних концептів сучасного наукового пізнання.

Завдання дисципліни:

- 1) з'ясувати сутність науки як феномену культури, її структуру, функції, роль і місце в житті суспільства та людини;
- 2) опанувати закономірності розвитку науки, механізмів формування того чи іншого типу раціональності та природу її зміни;
- 3) вивчити особливості, форми та методи наукового пізнання;
- 4) засвоїти основні засади методології і методики сучасного наукового дослідження в сфері аграрного виробництва;

5) оволодіти знаннями щодо наукової творчості, свободи і відповідальності (професійної, соціальної, моральної) вченого за її результати;

6) вивчити головні вимоги етики науки, проведення наукової дискусії.

Об'єктом дисципліни є наука як феномен культури, її структура, функції, роль і місце в житті суспільства та людини.

Предметом дисципліни є філософська рефлексія науки як феномену культури в контексті її історичного розвитку, соціальних функцій і значення як засобу пізнання реальності та її перетворення відповідно до потреб людини і забезпечення гармонійних відносин в системі «природа-суспільство».

Інтегральна компетентність:

ІнтК. Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Спеціальні компетентності

СК01. Здатність планувати і виконувати теоретичні та/або прикладні дослідження, створювати нові знання і технології у сфері геодезії та землеустрою.

СК02. Здатність критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою та суміжних галузей знань.

СК03. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

Загальні результати навчання

РН01. Мати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері геодезії та землеустрою, достатні для проведення досліджень і здійснення інновацій.

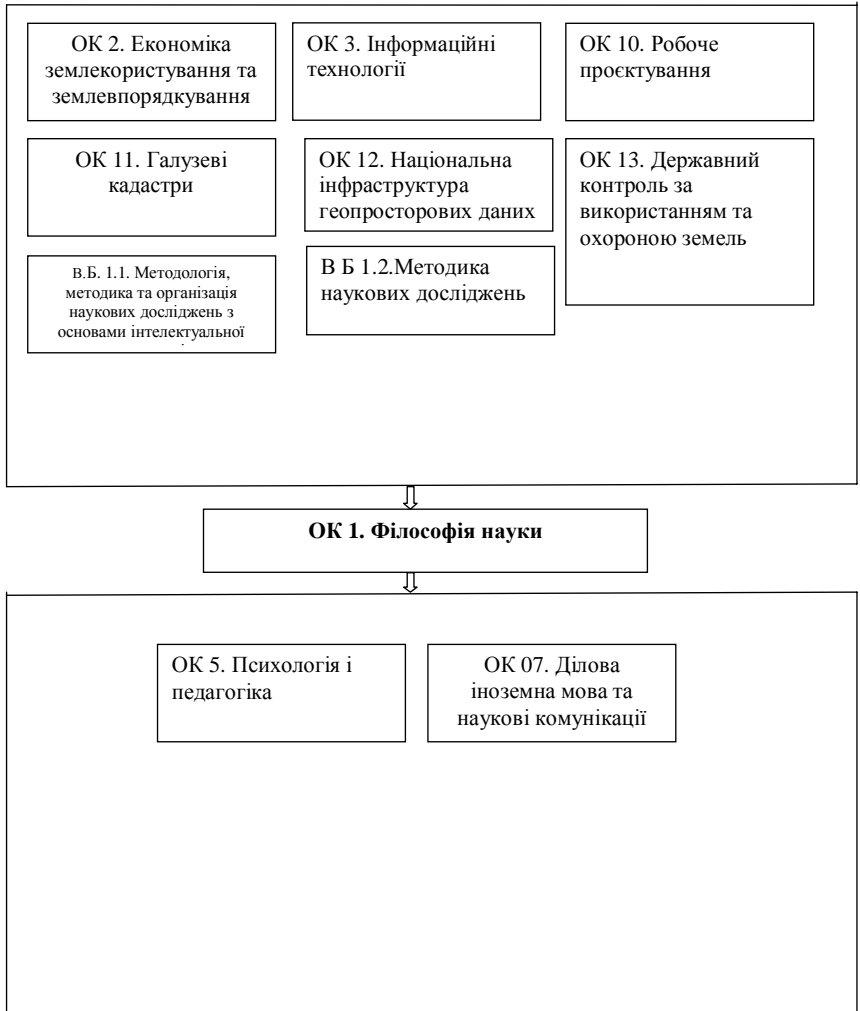
РН14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення дисципліни «Філософія науки» є низка навчальних дисциплін, які викладались під час навчання в бакалавраті, і які мали на меті закласти фундамент світоглядно-методологічної підготовленості майбутніх фахівців до виконання різноманітних функцій в галузі геодезії та землеустрою, науково-дослідної діяльності з її вдосконалення.

До цих дисциплін належать: філософія, основи наукових досліджень, методика геодезичних досліджень.

5. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин				
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	К	Разом
1	Наука як культурний феномен і соціальний інститут	1	Зміст, основні поняття та проблеми філософії науки	2	4	8		14
		2	Головні етапи розвитку науки	4	8	5		17
		3	Особливості, структура та основні форми наукового знання	2	4	8		14
			Разом за змістовим модулем 1	8	16	21		45
2	Методологічні, структурні, світоглядно-ціннісні засади та особливості наукового пізнання	4	Структура, розвиток і зміна наукових теорій	2	4	5		11
		5	Сучасні концепції структури та розвитку наукового знання	2	4	5		11
		6	Форми і методи наукового пізнання	2	4	5		11
		7	Етика науки та відповідальність вченого	2	4	6		12
			Разом за змістовим модулем 2	8	16	21		45
Передекзаменаційна консультація*							1,5	
Всього годин по навчальній дисципліні				16	32	42		90

* - окремий вид консультацій

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модуля	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1	45	1,5	50
Змістовий модуль 2	45	1,5	50
Всього	90	3,0	100

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модуля	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1	45	1– 7
Змістовий модуль 2	45	8– 16
ВСЬОГО	90	x

7.3 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

МОДУЛЬ 1. Наука як культурний феномен і соціальний інститут

Тема 1. Зміст, основні поняття та проблеми філософії науки (2 год.)

Виникнення філософії науки. Філософія науки в системі філософського знання. Складові дисципліни: історія науки, методологія науки, філософія науки, етика наукової діяльності, філософія техніки. Об'єкт і предмет дисципліни. Поняття науки. Підсистеми науки: наука як пізнавальна діяльність, наука як специфічний тип знання, наука як соціальний інститут.

Функції науки: пояснювальна, прогностична, методологічна, просвітницька, світоглядна, технологічна, експертна.

Keywords: Philosophy of science, history of science, methodology of science, ethics of scientific activity, philosophy of technology, the phenomenon of technophobia.

Тема 2. Головні етапи розвитку науки (4 год.)

Становлення науки в стародавніх цивілізаціях (архаїчний період, перед наука у Стародавньому Єгипті, Месопотамії, Індії, Китаї). Антична наука. Фалес як засновник античної науки. Наука в добу Середньовіччя та її пізнавальні установки (універсалізм, символізм, телеологізм). Новоевропейський період розвитку науки. Класичний етап та його світоглядні установки – натуралізм, детермінізм, аналітизм, наївний реалізм, механіцизм. Г. Галілей як родоначальник наукової революції 17 ст.

Некласична наука та її ідеали і норми : відносної істинності теорій, взаємодії операційних засобів, активності суб'єкта пізнання, акцентування на інтегруючих зв'язках як підвалинах системного аналізу.

Постнекласична наука та її прикметні ознаки, екологічний, людинавимірний, естетичний аспекти розвитку науково-технічного знання в контексті цінностей теорії сталого розвитку.

Keywords: archaic science, Ancient science, Medieval science, universalism, symbolism, teleologism, naturalism, determinism, analyticism, naive realism, mechanism, Galileo Galilei, Classical science, non-classical science, Post-Classical Science and Postmodern.

Тема 3. Особливості, структура та основні форми наукового знання (2 год.)

Поняття раціональності та її необхідність. Наукова раціональність: сутність, зміст, критерії. Дискурсивність мислення як особливість наукової раціональності. Пояснення, обґрунтування, розуміння в акті наукової раціональності.

Наукова творчість: сутність, зміст, критерії. Інтуїція в науковому пізнанні. Роль особистісних якості вченого-дослідника у науковому пізнанні.

Основні форми наукового знання: факт, наукові поняття, наукова проблема, наукова ідея і науковий закон, гіпотеза, теорія.

Keywords: scientific rationality, discursiveness of thinking, scientific creativity, intuition, basic forms of scientific knowledge, fact, scientific problem, scientific idea, scientific law, hypothesis, theory.

МОДУЛЬ 2. Методологічні, структурні, світоглядно-ціннісні засади та особливості наукового пізнання

Тема № 4. Структура, розвиток і зміна наукових теорій (2 год.)

Структура наукової теорії: вихідна емпірична основа, вихідна теоретична основа, логіка теорії, виведені твердження та їх докази.

Типи наукових теорій: описові (якісні), математизовані. Особливості наукової теорії.

Функції наукової теорії: синтетична, пояснювальна, прогностична, методологічна, практична.

Розвиток наукової теорії і роль мисленєвого експерименту в ньому. Етапи заміни старої теорії на нову: поява аномалій, криза, наукова революція.

Перехід до нової наукової теорії частини змісту понять і законів старої теорії.

Keywords: The concept of theory, its structure, functions. Development of scientific theory. Paradigm. Research program. K. Popper, T. Kuhn, I. Lakatos, P. Feyerabend. Theory of act, cyclic-action dynamics of development of science, principles of falsification and asymmetry, scientific picture of the world.

Тема 5. Методи наукового пізнання (2 год.)

Поняття методу та його роль у науковому пізнанні. Компоненти методу: сформульована мета дослідження (проблемний аспект); опис об'єктивної ситуації, в рамках якої розв'язується наукова задача (онтологічний аспект); перелік операцій, необхідних для досягнення мети в заданих умовах (процедурний аспект).

Вимоги до методу: детермінованість закономірностями об'єкта та пізнавальної діяльності; заданість метою дослідження; надійність та результативність методу; економічність методу; відтворюваність методу.

Класифікація та характеристика емпіричних та теоретичних методів наукового дослідження. (спостереження, експеримент, аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання, абстрагування, ідеалізація, формалізація та ін.)

Загальнонаукові підходи – структурний, функціональний, системний, алгоритмічний, вірогіднісний, інформаційний, діалектичний, синергетичний. Особливості застосування спеціальних біологічних, загальнонаукових емпіричних, загальнонаукових теоретичних і загальнофілософських методів в наукових дослідженнях аграрної сфери.

Keywords: forms of scientific knowledge: fact, idea, problem, hypothesis, concept, theory. Scientific law. Methods of scientific knowledge: observation, experiment, analysis, synthesis, induction, deduction, analogy, modeling, abstraction, idealization, formalization. General scientific approaches - structural, functional, systemic, algorithmic, probabilistic, informational, dialectic, synergetic.

Тема 6. Сучасні концепції структури та розвитку наукового знання. (2 год.)

Концепція наукового знання неопозитивізму. Поняття «протокольні речення», емпіричний базис науки як їх сукупність. Проблема демаркації як розрізнення наукового від ненаукового знання. Принцип верифікації як емпіричне підтвердження науковості у неопозитивістів.

Фальсифікаціонізм як спосіб вирішення проблеми демаркації у К.Поппера.

Парадигма як центральне поняття концепції Т. Куна. «Нормальна наука» як період панування парадигми. Криза як неспроможність в межах існуючої парадигми розв'язати головоломки і пояснити аномалії у новому знанні. Висунення нової парадигми і поступовий перехід до неї — зміст наукової революції (за Т. Куном). Роль конкуруючих гіпотез, альтернативних теорій у науковій революції.

Методологія дослідницьких програм І. Лакатоса та її цінність у науковому пізнанні як засобу теоретичного передбачення та пояснення емпіричних фактів.

Епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда та основні поняття його концепції: принцип проліферації, принцип міцності, принцип зміни значення, принцип непорівнянності теорій і концепцій.

Keywords: neopositivism, protocol sentences, demarcation problem, principle of verification, falsificationism, paradigm, research program, principle of proliferation, principle of strength, principle of change of meaning, principle of incomparability of theories and concepts

Тема 7. Етика науки та відповідальність вченого (2 год.)

Поняття етики. Моральні норми й етичні правила наукової діяльності.

Свобода наукової творчості і відповідальність (професійна, соціальна, моральна) вченого.

Ідеали та принципи наукової творчості в умовах комерціалізації науки і підпорядкування її потребам практики.

Keywords: ethics, moral norms and ethical rules of scientific activity, freedom of scientific creativity, responsibility (professional, social, moral) of a scientist, ideals and principles of scientific creativity

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводять з використанням методичних рекомендацій та відповідної, визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем навчальної та методичної літератури.

МОДУЛЬ 1. Наука як культурний феномен і соціальний інститут

ПЛАН ПЗ № 1. Тема 1. Предмет, основні поняття та проблеми філософії науки (4 год.)

1. Виникнення філософії науки, її об'єкт і предмет.
2. Поняття науки, її структура і функції.
3. Роль науки в життєдіяльності суспільства і людини.

Питання для опитування:

1. Яке місце філософії науки в системі філософського знання?
2. Що становить об'єкт філософії науки?
3. Який предмет філософії науки?
4. Які питання належать до предметного кола філософії науки?
5. Сформулюйте поняття „наука”.
6. Назвати функції науки.
7. Деталізуйте зв'язок філософії науки з іншими галузями знання.

ПЛАН ПЗ № 2. Тема 2. Головні етапи розвитку науки (8 год.)

1. Протонаука стародавніх цивілізацій.
2. Наука Середньовіччя і Відродження.
3. Новий час : становлення науки сучасного типу.
4. Некласична наука і постнекласична наука: особливості формування і сучасний стан.

Питання для опитування:

1. Охарактеризуйте становлення переднауки в стародавніх цивілізаціях.
2. Чому антична наука поклала початок розвитку світової науки загалом?
3. Чи відбувався розвиток науки в добу Середньовіччя?

4. Які особливості і постаті властиві новоевропейському періоду розвитку науки?
5. Назвати прикметні ознаки класичного етапу розвитку науки?
6. Некласичний етап розвитку науки: особливості і постаті.
7. Постнекласичний етап: новий тип раціональності і перспективи.

ПЛАН ПЗ № 3. Тема 3. Особливості, структура та основні форми наукового знання (4 год.)

1. Поняття раціональності та її необхідність.
2. Наукова раціональність: сутність, зміст, критерії. Дискурсивність мислення.
3. Пояснення, обґрунтування, розуміння в акті наукової раціональності.
4. Наукова творчість.
5. Основні форми наукового знання.

Питання для опитування.

1. Які існують типи наукової раціональності.
2. Роль особистісних якості вченого-дослідника у науковому пізнанні.
3. Дискурсивність мислення як особливість наукової раціональності.
4. Особливості наукової творчості.
5. Інтуїція в науковому пізнанні.
6. Форми наукового пізнання як кроки його розвитку.

Питання для опитування:

МОДУЛЬ 2. Методологічні, структурні, світоглядно-ціннісні засади та особливості наукового пізнання

ПЛАН ПЗ № 4. Тема 4. Наукове пізнання: сутність, особливості, принципи реалізації (4 год.)

1. Сутність, рівні та характерні риси наукового пізнання.
2. Парадигма як основа моделі розвитку науки Т. Куна
3. Дослідницька програма як ядро концепції І. Лакатоса.
4. Епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда

Питання для опитування

1. Дати визначення поняття пізнання.
2. Які структурні елементи процесу пізнання ви знаєте?
3. Види пізнання.
4. Особливості наукового пізнання.
5. Специфіка пізнання соціальної реальності.
6. Проблема істини у пізнанні.
7. Які концепції істини вам відомі?

8. В чому полягає зміст концепції наукового знання неопозитивізму?
9. Парадигма як основа моделі розвитку науки Т.Куна.
10. Дослідницька програма як ядро концепції І. Лакатоса.
11. Епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда.
12. Поняття наукової теорії та її структура.
13. Розвиток наукової теорії.

ПЛАН ПЗ № 5. Тема 5. Сучасні концепції структури та розвитку наукового знання та інноваційного розвитку (4 год.)

1. Сутність, рівні та характерні риси наукового пізнання.
2. Парадигма як основа моделі розвитку науки Т.Куна
3. Дослідницька програма як ядро концепції І. Лакатоса.
4. Епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда

Питання для опитування

1. Дати визначення поняття пізнання.
2. Які структурні елементи процесу пізнання ви знаєте?
3. Види пізнання.
4. Особливості наукового пізнання.
5. Специфіка пізнання соціальної реальності.
6. Проблема істини у пізнанні.
7. Які концепції істини вам відомі?
8. В чому полягає зміст концепції наукового знання неопозитивізму?
9. Парадигма як основа моделі розвитку науки Т.Куна.
10. Дослідницька програма як ядро концепції І. Лакатоса.
11. Епістемологічний анархізм П. Фейєрабенда.
12. Поняття наукової теорії та її структура.
13. Розвиток наукової теорії.

ПЛАН ПЗ № 6. Тема 6. Форми і методи наукового пізнання (4 год.)

1. Форми наукового пізнання.
2. Поняття, компоненти, вимоги до методу наукового пізнання.
3. Класифікація методів наукового пізнання. Загальнонаукові емпіричні методи.
4. Загальнонаукові теоретичні методи пізнання.

Питання для опитування

1. Сформулюйте поняття наукового методу, які є вимоги до методів?
2. Як прийнято класифікувати методи наукового пізнання?
3. Назвати емпіричні методи наукового пізнання.
4. Назвати теоретичні методи наукового пізнання.
5. Яку роль відіграють спеціальні наукові методи в науковому пізнанні?
6. Які методи наукового пізнання застосовуються в практичній діяльності біолога-дослідника?

7. Назвати принципи дослідження біологічної реальності.

8. Охарактеризувати роль діатропічної пізнавальної моделі для біологічного пізнання.

ПЛАН ПЗ № 7. Тема 7. Етика науки та відповідальність вченого (4 год.)

1. Поняття етики. Моральні норми й етичні правила наукової діяльності.

2. Свобода наукової творчості і відповідальність (професійна, соціальна, моральна) вченого.

3. Ідеали та принципи наукової творчості в умовах комерціалізації науки і підпорядкування її потребам практики.

4. Поняття академічної доброчесності та реалізація її вимог у сучасній науково-дослідній діяльності.

Питання для опитування:

1. Дати визначення поняття етики.

2. Які ви знаєте загальні моральні норми ?

3. Сформулюйте етичні правила наукової діяльності.

4. Що означає свобода наукової творчості ?

5. Охарактеризуйте професійну, соціальну, моральну відповідальність вченого.

6. Назвіть, які ідеали наукової творчості вам відомі.

7. Чи існує свобода наукової творчості в умовах комерціалізації науки і підпорядкування її потребам практики?

8. Що таке академічна доброчесність?

9. У чому полягають вимоги академічної доброчесності і якими мають бути шляхи їх впровадження в науково- дослідній роботі?

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 42 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					min	max
1	1	Зміст, основні поняття та проблеми філософії науки	8	опитування, тестування, перевірка індивідуального завдання, робота у MOODLE	14	14
	2	Головні етапи розвитку науки	5	-//-		
	3	Особливості, структура та основні форми наукового знання	8	-//-		
2	1	Структура, розвиток і зміна наукових теорій	5	-//-	12	14
	2	Сучасні концепції структури та розвитку наукового знання	5	-//-		
	3	Форми і методи наукового пізнання	5	-//-		
	4	Етика науки та відповідальність вченого	6	-//-		
		Разом	42	Х	14	28

7.6. Перелік тем наукової роботи (есе) здобувачів вищої освіти з дисципліни «Філософія науки» у межах роботи наукового гуртка кафедри:

1. Синергетика як феномен постнекласичної науки.
2. Філософські засади гуманітарних наук.
3. Науковий метод : можливості та ілюзії.
4. Наука і постмодерністська соціологія.
5. Евристична роль метафори у розвитку науки.
6. Критерії науковості біологічного знання.
7. Чи вільна наука від цінностей?
8. Особливості становлення природознавчого знання в Новий час.
9. Актуальні філософські проблеми сучасної аграрної науки.
10. Наука в інформаційному суспільстві.

11. Новітні здобутки біології і проблема її орієнтації на цінності гуманізму.

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Висвітлення питання до плану семінарського заняття	1	Створення презентаційних матеріалів, зокрема англійською мовою	3(8)
Відповідь на запитання до теми семінарського заняття	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Вирішення додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Виконання словникового диктанту з теми заняття	1	Складання власного плану семінарського заняття з даної теми	5
Переклад 5 понять з теми англійською мовою	1	Переклад 5-10 словосполучень англійською мовою	3
Виконання індивідуального завдання	1	Виконання творчого завдання	5
Участь у заходах неформальної освіти (тренінги, круглі столи, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Участь у заходах неформальної освіти (тренінги, круглі столи, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль 1. Наука як культурний феномен і соціальний інститут

1. Назвати об'єкт і предмет філософії науки.
2. Поняття науки.
3. Яка структура науки.
4. Сформулювати функції науки.
5. В чому полягає роль науки в життєдіяльності суспільства і людини?
6. Яке місце філософії науки у системі соціально-гуманітарного знання?
7. Зародження і характеристика протонауки стародавніх цивілізацій.
8. Розвиток наукового знання в добу Середньовіччя і Відродження.
9. Охарактеризувати передумови становлення науки сучасного типу в період Нового часу.
10. Які якісно нові риси науки та постаті в ній вам відомі?
11. На який час припадає неklasична наука?
12. Які особливості неklasичної науки вам відомі?
13. Як змінився тип наукової раціональності у постнеklasичній науці?
14. Чому відбувається вплив сучасної біології на формування в системі культури нових онтологічних пояснювальних схем?
15. Формуванню яких нових методолого-епістемологічних установок посприяла сучасна біологія?
16. Які нові ціннісні орієнтири у культурі з'явилися під впливом сучасної біології ?
17. Ким було сформульовано принцип «Благоговіння перед життям» і чому його вважають ключовим діяльнісним пріоритетом XXI ст.?
18. Дати визначення поняття етики.
19. Пояснити моральні норми й етичні правила наукової діяльності.
20. В чому полягає свобода наукової творчості?
21. Як свобода наукової творчості пов'язана із відповідальністю вченого?
22. Чи існуватимуть ідеали наукового етосу за Р. Мертоном в умовах подальшої комерціалізації науки і підпорядкування її потребам практики ?

Модуль 2. Методологічні, структурні, світоглядно-ціннісні засади та особливості наукового пізнання

1. Дати визначення поняття пізнання.
2. Які є джерела і можливості пізнання ?
3. Назвати види пізнання.
4. Суб'єкт і об'єкт пізнання.
5. Істина та омана.
6. Які концепції істини вам відомі ?
7. Охарактеризувати природу, рівні та характерні риси наукового пізнання.
8. В чому полягає суть концепції наукового знання неопозитивізму?

9. Що таке парадигма як основа моделі розвитку науки Т.Куна ?
10. Охарактеризувати поняття дослідницької програми І. Лакатоса.
11. Назвати підстави для поняття «епістемологічний анархізм» П. Фейерабенда.
12. Що виражають форми наукового пізнання?
13. Дати визначення поняття наукового методу.
14. Які компоненти та вимоги до методу наукового пізнання?
15. Класифікація методів наукового пізнання.
16. Назвати загальнонаукові емпіричні методи.
17. Охарактеризувати загальнонаукові теоретичні методи пізнання.
18. Дати визначення поняття біологічної реальності і окреслити проблемне поле біологічного пізнання.
19. Сформулювати принципи дослідження біологічної реальності.
20. В чому полягає суб'єктно-ціннісний аспект біологічного пізнання?
21. Як біотехнологічна практика виступає одним із специфічних феноменів сучасного наукового пізнання?
22. Роль діатропічної пізнавальної моделі для біологічного пізнання.

Питання до підсумкового контролю знань (залік)

1. Філософія як теоретична та методологічна база наукового пізнання.
2. Антична наука і проблема методу пізнання.
3. Натуралістична антропологія Ф. Бекона, розробка нової моделі науки, емпіричного методу і розкриття причин помилок у пізнанні.
4. Система раціоналізму Р. Декарта.
5. Роль діатропічної пізнавальної моделі для біологічного пізнання
6. Суб'єктно-ціннісний аспект біологічного пізнання.
7. “Коперніканський переворот” І. Канта. Теоретичний і практичний розум.
8. Розвиток науки у стародавніх цивілізаціях.
9. Наука у добу Середньовіччя.
10. Наука у добу Відродження.
11. Класична наука Нового часу.
12. Некласична наука.
13. Постнекласичний етап розвитку науки.
14. Проблеми філософії науки в неокантіанстві Марбурзької (Коген, Наторп, Кассіер) та Баденської (Віндельбанд, Ріккерт) шкіл.
15. Професійна, соціальна та моральна відповідальність вченого.
16. Неопозитивістські концепції методології науки (Б. Рассел, М. Шлік, Л.Вітгенштейн, Р. Карнап, Ф. Франк).
17. Біотехнологічна практика як один із специфічних феноменів сучасного наукового пізнання.
18. Теорія наукових революцій Г. Куна.
19. Діалектика як логіка пізнавальної діяльності та логіка викладу отриманих результатів.
20. Герменевтика в контексті пізнавальної і соціокультурної діяльності.
21. Феноменологія як філософська методологія.

22. Структуралізм як методологічна доктрина, її можливості та межі.
23. Формування особистості науковця.
24. Етика та праксеологія науки.
25. Пізнання як напрям самореалізації людини.
26. Дві концепції пізнавального процесу: пізнання як відображення і як творчість; проблема їх синтезу.
27. Форми пізнавальної діяльності. Буденне, релігійне, художнє пізнання.
28. Сутність сенсуалізму, емпіризму, раціоналізму та ірраціоналізму.
29. Філософія та методологія науки про істину та її критерії.
30. Наука як форма пізнання світу. Сутність науки. Предмет і функції науки.
31. Структура і класифікація наук. Взаємодія наук як чинник їх розвитку.
32. Наукова ідея як спроба нетрадиційного пояснення явищ.
33. Поняття про наукові факти та їх роль у науковому дослідженні.
34. Формування та обґрунтування наукових гіпотез. Види гіпотез.
35. Концепція як спосіб розуміння, пояснення, тлумачення основної ідеї теорії.
36. Поняття наукової теорії, її сутність та структура. Наукова теорія як найвищий рівень синтезу знання.
37. Проблема як форма наукового пізнання і її роль у досягненні істини.
38. Типологія методів наукового пізнання: спеціальні та загальнонаукові.
39. Класифікація та характеристика загальнонаукових емпіричних методів.
40. Загальнонаукові теоретичні методи дослідження.
41. Синергетика як теорія самоорганізації і розвитку окремих цілісних систем.
42. Системність і організованість як принципи дослідження біологічної реальності.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

За всі види робіт упродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 60 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2669>.

Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання заліку.

Здобувач вищої освіти має право скласти підсумковий контроль знань у запропонованій викладачем формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх поточних і контрольних заходів, передбачених протягом семестру, набирає 60 і більше балів. У цьому разі оцінка з дисципліни складається з суми балів, які здобувач отримав протягом семестру, і суми балів за залік (40 балів).

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ змістового модуля	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1.	8	16	- усне опитування - підготовка доповіді - підготовка презентацій - тестування Самостійна робота №1	1 1 1 1 1	3 3 1 2 1	5 6 2 3 2	3 3 1 4 6	5 6 2 7 8
			Разом				17	28
2.	8	16	- усне опитування - підготовка доповіді - тестування MOODLE - підготовка презентацій Самостійна робота №2	3 3 1 1 1	6 5 2 2 3	1 7 3 4 6	18 15 2 2 3	30 21 3 4 6
			Разом				40	64
Публікація наукових робіт, індивідуальні завдання, участь у неформальних заходах							3	8
Всього по навчальній дисципліні							60	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)
0 – 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Заняття проходять в аудиторіях Головного навчального корпусу МНАУ відповідно до розкладу.

Аудиторії кафедри економічної теорії і суспільних наук № 223 (50,3 кв. м).
Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Устаткування: Телевізор "LG", ноутбук HP Pavilion g 6 – 1327

Учнівські столи – 15 шт. Стільці – 15 шт. Стіл викладача – 2 шт. Стілець викладача – 2шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

10.Перелік рекомендованих літературних джерел та законодавчо-нормативних актів

10.1 Базова література

1. Гриб В. І. Філософія науки : навч.-метод. посіб. Вінниця : ВДПУ, 2019. 224 с.
2. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. 184 с.
3. Ханстантинов В. О. Філософія науки : курс . Миколаїв : МНАУ, 2017. 188 с.
4. Мірошкіна Н.В. Філософія науки. Методичні рекомендації для семінарських занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Агрономія» за спеціальністю 201 «Агрономія», ОПП «Геодезія та землеустрій» за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» денної та заочної форм здобуття вищої освіти / Т.М. Борко, Н.В. Мірошкіна / Миколаїв, МНАУ, 2022. – 38 с.

10.2 Допоміжна література

1. Абатуров О. Є., Нікуліна А. О. Академічна доброчесність—основна інституційна цінність. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (м. Варшава, 28 січ. – 08 лют. 2019 р.). Варшава, 2019. С. 117-123.

2. Білецький І. П., Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки. Харків : ХНЕУ, 2018. 128с.

3. Вергунов В. М. М. Вольф – учений, який запровадив плановість та методологію наукового експерименту для сільського господарства України. *Вісник аграрної науки*. 2020. №. 9. С. 75-80.

4. Горбунова Л. С. Постнекласична раціональність: трансдисциплінарний дискурс в науці і освіті. *Вісник ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Філософія*. 2019. Т. 1. №. 40. С. 137-152.

5. Данилова Т. В., Сторожук С. В., Горбатюк Т. В. Філософія науки та інноваційного розвитку : навч.-метод. посіб. Київ : Comp@company, 2014.

6. Добронравова І., Білоус Т., Комар О. Новітня західна філософія науки : підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Парапан В. Б., 2008. 216 с.

7. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.

8. Філософські засади наукової діяльності : навч. посіб. / уклад.: Б. В. Новіков та ін. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 90 с.

9. Ожеван М. А. Академічна доброчесність як політико-правова та морально-етична проблема. *Стратегічна панорама*. 2018. №. 2. С. 94-104.

10. Патлайчук О. В., Ступак О. П., Томашевська Т. В. Революція та еволюція: філософський аналіз концепцій розвитку науки. *History, political science, philosophy and sociology: european development direction*. 2021. № 3. С. 114-119.

11. Петінова О. Б. Філософія науки : навч. посіб. Одеса, 2018. 213 с.

12. Сагуйченко В. В. Академічна доброчесність: філософський аспект. *The II International Science Conference on Science and practical Technologies*. International Science Group, 2021. Т. 2. С. 436.

13. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки : підруч. 3тє вид., випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.

14. Тринус О. В., Сотська Г. І. До питання про академічну доброчесність. *Академічна доброчесність: виклики сучасності* : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (м. Варшава, 28 січ. – 08 лют. 2019 р.). 2019. С. 138-143.

15. Юрко Н. А., Стифанишин І. М., Проценко У. М. Академічна доброчесність: основні принципи та види порушень. *Young Scientist*. 2020. Т. 79. № 3.2. pp.. 133-136.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

2. Бібліотека українських підручників. URL: <https://westudents.com.ua/>.

3. Світ літератури - Головна сторінка. URL: <https://svitliteraturu.com/>.

4. Українські підручники, посібники та статті - Бібліотека Posibniki. Електронна бібліотека підручників онлайн. URL: <https://posibniki.com.ua/>.

5. Онлайн бібліотека підручників. - Studentam.net.ua. URL: <http://studentam.net.ua/>.

6. Пронський В. М. Філософія науки [Електронний ресурс] : конспект, лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів /укл.: В М. Пронський, С.М. Комунаров. : URL : [http:// fsp.kpi.ua/wp-content/.../Pronsky_lectures.doc](http://fsp.kpi.ua/wp-content/.../Pronsky_lectures.doc) 9 (дата звітнення 23.05.2022)

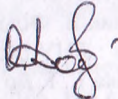
ДОДАТОК
до робочої програми 2023-2024 н.р. навчальної дисципліни
ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

№	Зміст змін	Підстави	Примітки
	Змінено форму підсумкового контролю знань	Оновлення Освітньої програми	залік
2	Доповнено список рекомендованої літератури	Оновлення наукових даних згідно із сучасними підручниками та навчальними посібниками	-

Робочу програму розробила
канд.філос. наук, доц. кафедри економічної
теорії і суспільних наук

Наталія МІРОШКІНА

Завідувач кафедри:
д-р екон. наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ